

Ikke minst mangler vi artikuleringer av disse problemstillingene som bruker ord og begreper tilpasset til det norske språket og norsk kontekst. Med andre ord er denne oversettelsen svært relevant for debatt og forskning fordi den bringer kritisk teori og filosofi knyttet til viktige problematikker inn i det norske språket. Det er imidlertid en kompleks oppgave og oversetteren bommer noen ganger, for eksempel ved å oversette «Women of Color» til «fargede kvinner» (s. 125), som gir assosiasjoner til det utdaterte engelske begrepet «colored people».

Alt i alt bidrar denne oversettelsen til pågående diskusjoner om hvordan vi kan formulere og oversette gode, hensiktsmessige begreper til bruk i anti-rasistisk og interseksjonell feministisk forskning, kamp og dialog i Norge. *Gledesdrepende essays* gir relevante innsikter for alt fra medie-etikk, til forskning, til hverdagslige diskusjoner og samtaler. Gjennom alle essayene utvider og nyanserer Ahmed hva som regnes som vold og hvordan undertrykkende strukturer fungerer og oppleves i forskjellige modus og «grader». Ved å sette fokus på affekt bidrar Ahmed til å undersøke hvordan følt erfaring preger folk og sosiale rom. Det er et feministisk, anti-rasistisk og skeivt prosjekt å ta tilbake disse erfaringene som gyldige grunnlag for å hevde noe om hvordan den sosiale verdenen og maktstrukturer virker og hvordan de virker inn på individer. Utvalget av essays gir innblikk i Ahmeds filosofisk-politiske univers, som er fullt av lærerike og brukbare begreper. Sammen vekker essayene både ettertanke og affekt; sorg, sinne og inspirasjon.

Susanne Österlund-Pöttsch, 2018.
***Gångarter och gångstilar. Rum, rytm och rörelse till fots.* Forlaget Makadam, Göteborg, 293 sider**

Anmeldt av Anne Leonora Blaakilde

Denne bog handler om det at gå, om vandring og bevægelse til fods, og kommer med dette egentligt – skulle man tro – ret snævre fokus, vældigt bredt omkring. Når man i indledningen læser, at forfatterens (SÖP) interesseområde er «folklige rörelsesmönster i de nordiska länderne, med tyngd på Sverige och (Svensk)-Finland», kommer der et forvarsel om, at bogens tema ikke alene handler om mennesker som går og om måder, vi går på. SÖP skriver også, at bogen er et folkløristisk studie med analysetemaerne genrer, tradition, performance og fortællinger. Derudover mener jeg, at man med god ret kan tilføje, at bogen rummer kulturhistorie, faghistorie, samt studier af sted, materialitet og mobilitet.

Hvert kapitel rummer et antal nummerede afsnit med forskellige indfaldsvinkler i forhold til kapitlets tema. Kapitel 1 udgør en præsentation af forskellige teorier, som har været inspirationskilder til bogen med dens mange forskellige indfaldsvinker. Der er bevidst valgt en «eklektisk og associativ» tilgang, og metoden beskrives som «materialet er metoden». I afsnit 2 og 3 får læseren nogle spændende informationer om kulturhistoriske og teoretiske tilgange til det at gå og forholde sig til et sted i bevægelse. Her anlægges det gennemgående perspektiv for bogens tilgang til emnet; nemlig forholdet mellem rum, tid og bevægelse.

Kapitel 2 er en slags «vandringens kulturhistorie». Det er virkelig interessant

læsning om vandringer blandt forskellige befolkningsgrupper i historisk tid, bl.a. navere, intellektuelle, adelige, pilgrimme og flanører, og minsandten om der ikke også er et afsnit om vestlig havekulturhistorie og -arkitektur, i og med at havekunst også indebærer havevandringer. Sundhedsideal, som knyttes til bevægelse i fri luft, berøres også i dette kapitel.

Kapitel 3 drejer sig om, hvordan det geografiske område Norden er blevet italesat som et i særlig grad friluftsel-skende og naturdyrkende sted. I historisk perspektiv repræsenteres naturdyrkelse som noget oldgammelt her i Norden af et begreb som «allemandsret». Det findes desværre ikke i Danmark, men er kun for nylig blevet indført sporadisk som adgang til overnatning i særligt udvalgte skove i det danske landskab. Nationalromantikken og senere modernitetens kropsdyrkelse har medvirket til en opblomstring af idealerne om at dyrke krop, ånd og bevægelse i naturen, hvilket også udfoldes i opfin-delsen af «Nordic Walking» fra Finland i 1990'erne. Norden repræsenterer dog også i historisk tid en helt klar klasse-mæssig forskel mellem mennesker, der var frie til at bevæge sig, og mennesker, som ikke var, bl.a. livegne, fæstebønder og kvinder. På linje med Nordic Walking er pilgrims-færd også blevet mere udbredt i de nor-diske lande i nutiden, ligesom friluft-sakti- viteter som bærplukning, vandringsture og sport er populære.

Kapitel 4 er et kortere kapitel med særlig interesse for folklorister og andre, som interesserer sig for opbygningen af nationalstaterne i det 19. og 20. århund-rede ved hjælp af indsamlingen af folk-lore, her i særlig grad Finland. Der er per-sonlige fortællinger og fotos af de fod-vandrende folkemindeindsamlere, som i nationalromantikens navn gennemplø-

jede Finland for at indsamle svensk-sproglig folkløse, og man forstår, at dette arbejde har udgjort en fysisk og mental udfordring for disse nationalhelte.

Kapitel 5 handler om, hvordan man bevæger sig i det udendørs rum. Skønt det at gå kan synes en hverdagslig beskæfti-gelse, som gøres uden omtanke, er selve bevægelsen indlært og tilpasset kulturelle, fysiske, sociale og arkitektoniske forhold. Her undersøges, hvordan turisters gang udfolder sig, eller hvordan boligområder eller andre områder med særlig arkitekto-nisk plan inviteret til særlige måder at bevæge sig på, også afhængigt af tids-punkt på dagen eller året. Gåendes rytmer tilpasses underlaget, årstiden, omgivel-serne, udbuddet af seværdigheder, sociale sammenhænge, eller interesser og hobbyer som fx urte- og bærsankning eller fugle-kigning. I visse tilfælde kan man endda «samle» på steder, man har gået, fx hvis man er turist eller ornitolog – eller folke-mindeindsamlere.

Kapitel 6 drejer sig især om ritualer i offentlige rum udendørs. Det kan være demonstrationer og politiske marcher, det kan være pilgrimsvandring, og det kan være mere lokale, historiske traditioner som natteløb, fastelavnsløb eller helligtre-kongersløb. Der er også søndagsprome-nader såvel som den vante rejse mellem arbejde og hjem. I dette kapitel komme SÖP også ind på indre rejser ifm. fysiske vandring, som fx filosoffer og kunstnere udfolder intentionelt i naturlige såvel som i urbane landskaber, et emne der også bliver berørt i flere af bogens kapitler i øvrigt. Afslutningsvis bringer dette kapitel et feministisk indslag med vinklingen af kvinders begrænsede bevægelsesret i historisk perspektiv, som måske nok er forbedret en del i nutiden, der ikke desto mindre også rummer en nutidig «ræds-lens

geografi», nemlig det faktum, at kvinder færdes med større frygt end mænd i åbne rum og landskaber, naturlige såvel som urbane.

Kapitel 7 hedder «rum, rytme, sinne och minnen» og det er en blandet bolchepose med godbidder af netop dette tema. Baseret på Henri Lefebvres spændende tanker om rum og rytmer handler kapitlet bl.a. om, hvordan vi påvirkes af langsom gang, hurtig gang og undersøgelser af, hvilke befolkningsgrupper der, generelt set, bevæger sig hurtigst i gangart? Hvilken varierende status har langsom vs. hurtig gang ift. tid, rum og social klasse, køn og alder? Hvilke symboler knytter vi til denne hastighed? Hvordan påvirker gangarten vores mentale tilstand? SÖPs undersøgelser viser, at mange mennesker opfatter gåture som mentalt helende, fx ifm. kriser i livet, mens andre bruger gåturen til at løse intellektuelle problemer, og så er vi tilbage til filosoffer og kunstnerne, som blev nævnt i tidligere kapitler, hvor Søren Kierkegaard er et oplagt eksempel. Også trappens kulturhistorie bliver der plads til i dette kapitel, og så afsluttes kapitlet med en sektion om landskabets betydning for minder.

I et afsluttende kort kapitel nævner SÖP forskellige magtaspekter relateret til gående, fx knyttes vandring ofte til frihed og det at kunne vælge sin vej, mens visse befolkningsgrupper, som tatere og vagabonder, skønt de har levet i denne tilstand med vandrerens frihed, ikke har haft status eller magt.

Bogen om vandringens mange veje og vildveje er overordnet set spændende og inspirerende læsning med et væld af kilder og informationer fra vidt forskellige områder. Det faktum, at SÖP har valgt nogle tværgående temaer i de forskellige kapitler, giver interessante vinkler, men

ulempen kan være, at mange af de behandlede emner, såsom pilgrimsvandring, folkemindeindsamlere og turisme, gentages i mange af kapitlene, som regel fordi der tilføjes nye vinkler på de pågældende emner, men ikke desto mindre kan det af og til virke gentagende. Det nævnes i indledningen, at perspektivet især er nordisk og set fra en svensk-finsk vinkel. Som sådan er bogen en kulturhistorisk perle fra det nordlige, østlige hjørne. Dette perspektiv fra den vestlige kultur overskygger dog også dermed et aspekt, som kunne have fået langt mere opmærksomhed, og som i det hele taget burde have været nævnt, nemlig nomadekulturer. Med det svensk-finske perspektiv er det måske ikke ligefrem nødvendigt at inddrage indfødte fra Australien og deres vandringkulturer, men de nordlige nomader, samerne, ville have været spændende og relevante at læse om i en bog som denne.

Elin Franzén. *Radio. Vardagsliv tillsammans med ett massmedium.*

Mediehistoriskt arkiv 51. Lund 2021. 319 sider. Diss. ill. English Summary.

Anmeldt av Anders Gustavsson

Elin Franzén har vid Stockholms universitet lagt fram en doktorsavhandling i etnologi om radiolyssnande i Sverige. Praxis i vardagen som även omfattar helger står i centrum. Det rör sig om möten mellan människor och materiell kultur i form av radioapparater. Dessa har i stor utsträckning förändrats alltsedan de började användas på 1920-talet. Berättelser om erfarenheter och upplevelser är det viktiga i avhandlingen.